

LESNICKÁ POLITIKA

Přednáška č. 1

Úvod do politologie

JAROMÍR VAŠÍČEK

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OSNOVA - úvod do politologie

- Politika – politická věda
- Demokracie a její formy
- Vládní systémy v demokracii
  - Parlamentní systémy
  - Prezidentské systémy
  - Poloprezidentské systémy
- Nátlakové skupiny v politice
- Státní správa v politice
- Vertikální struktura moci
  - Unitární stát
  - Federace

Politická věda = politologie

- **Věda** je systematický způsob poznání skutečnosti.
- **Nejmladší společenskovědní disciplína** je průsečíkem (syntézou) historie, sociologie, právo, psychologie, ekonomie...
- **UNESCO - Paříž (1948) vymezeny 4 zákl. kategorie**
  - Politická teorie
  - Politické instituce
  - Politické strany zájmové skupiny, veřejné mínění
  - Mezinárodní vztahy
- **Předmět studia politické vědy - dvě pojetí**
  - jako vědu o státu
  - jako vědu o moci

Politická věda = politologie - shrnutí

- Historie - chápána především jako věda o státu
- Současnost – mocenské vztahy ve společnosti
- Klade důraz na autoritu a procesy vládnutí
- Je průsečíkem společenských věd
- Systémová analýza - celostní přístup
- Studuje vazby a procesy mezi společnostmi a mocenskou sférou

Demokracie (vláda lidu)

- Je to forma vlády většiny při zachování práv menšin
- Nedemokratické systémy – vládnoucí elity se „dosazují samy“
- Demokratické systémy – vládnoucí elity se „nabízejí (navrhují) samy“
- Je to produkt metody (procedury) jejímž prostřednictvím jsou někteří lidé vybráni k tomu, aby vedli danou politickou komunitu.

Formy demokracie

- **Přímá demokracie** –
  - přímá volba prezidenta, referendum (do roku 1995 bylo uskutečněno ve 19 státech západní Evropy 582 referend z toho ve Švýcarsku 437)
- **Zastupitelská demokracie** - volený orgán (parlament), který je pověřen voliči aby ve vymezeném čase rozhodoval o řešení problémů, které přináší běžný chod života společnosti.

Demokracie - shrnutí

- Forma vlády většiny při zachování práv menšin (neznačená jejich trvalé vyloučení z utváření politiky)
- Přímá a nepřímá forma demokracie
- Právo podílet se na rozhodování - podmínka principu politické rovnosti.
- Princip politické rovnosti vyžaduje vymezení lidských a občanských práv členů společnosti

Vládní systémy v demokracii

Moc je ve státě rozložena

- Moc výkonná (vláda, exekutiva)
- Moc soudní
- Moc zákonodárná

Vztahy a vazby

1. Parlamentní systémy
2. Prezidentské systémy
3. Poloprezidentské systémy

Parlamentní systém

- Je slučitelný jak s monarchií tak s republikou
- Podstatným rysem je oddělení (kooperace) moci výkonné a zákonodárné.
- Základem parlamentního systému je svrchovanost zákonodárné moci a princip tzv. sdílení moci

Vztah vlády a parlamentu

- Dvě kritéria vztahu
  - Vláda je jmenována se souhlasem parlamentu a může fungovat pouze s jeho podporou
  - Právo hlavy státu resp. výkonné moci parlament rozpustit a vypsát nové volby

Politické strany

- V literatuře se vyskytují nejdůležitější charakteristiky politické strany:
  - Dobrovolné, trvalé, otevřené organizace, jejichž členové mají společné představy a zájmy
  - Usilují o politickou moc a tím i politickou odpovědnost
  - Této moci se snaží dosáhnout prostřednictvím voleb

Zájmové (nátlakové) skupiny

- Jsou dobrovolně utvářené sociální jednotky s určitými cíli (odborné, SVOL, SDP, HD, DZ)
- Dělíme je na dva základní typy
  - zájmové (politické) skupiny (interest groups)
  - nátlakové skupiny (pressure groups)

Jedná se o politicky aktivní sdružení, která působí na bázi občanské společnosti, avšak odmítají převzít politickou odpovědnost

Volby a volební systémy

- Volby (volební akt)
  - rozhodující znak demokratického volebního systému,
  - projevuje se vůle voličů,
  - přímá spojnice vlády a občanů
- Volební systémy – dvě skupiny:
  - Většinové volební systémy
  - Proporční volební systémy

Veřejná správa

- Státní správa
- Samospráva

Instituce, která disponuje politickou mocí a plní úkoly spojené s veřejnou službou, které jsou vymezeny zákonem.

Vertikální struktura moci

- Typy států:
  - **Unitární** - vysoká koncentrace moci v centru
  - **Federalizované** – teritoriální rozložení kompetencí
  - **Konfederace** - prakticky jde o opak unitárního státu, kdy jsou v centru velmi malé kompetence (téměř neexistují někdy je tak označována EU, kde se kombinují prvky konfederativní a federativní)
  - boj o posílení vlastní identity regionů zatím nevedl na západě k rozpadu států, na rozdíl od střední a východní Evropy.